

Єлизавета Ісакова,

кандидатка філологічних наук, доцентка,
завідувачка кафедри філології та перекладу,
Київський національний університет технологій та дизайну
<http://orcid.org/0000-0002-8487-042X>
м. Київ, Україна

Тетяна Гулей,

кандидатка філологічних наук,
доцентка кафедри філології та перекладу,
Київський національний університет технологій та дизайну
<https://orcid.org/0009-0003-5734-8307>
м. Київ, Україна

Відображення англійською мовою особливостей урбанізації в англомовних країнах

The enrichment of English via urban processes in the English-speaking countries

Анотація. Англійський урбанімікон сформовано внаслідок складних урбанізаційних процесів на територіях англомовних країн. Період метрополізації у ХХ ст. характеризується найвищим ступенем розширення концептуальних меж багаторівневої системи англійських номінативних утворень на позначення міських реалій. Поширення міської культури територіями англомовних країн (Великої Британії, США, Канади, Австралії та Нової Зеландії) стало фундаментом для формування їхніх особливих урбаністичних систем, представлених за допомогою регіональних варіантів англійської мови. Американський і британський варіанти англійської мови виявилися основою для формування урбанімікону канадського, австралійського та новозеландського варіантів англійської мови. Урбаніміній системі канадського варіанта ХХ ст. були властиві запозичення лексичних одиниць з французької мови. Найактивніший період поповнення урбанімікону Канади – II половина XVIII–XIX ст. ст., час відстоювання державою власного суверенітету. Австралійському урбанімікону ХХ ст. властиве активне розширення власних меж за рахунок британських номінативних одиниць, що зумовлено політичними, соціальними та культурними змінами в країні. Наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. ст. до австралійського варіанта почали масово потрапляти так звані ‘creeping americanisms’, які, хоч і не характеризуються високим кількісним показником, проте впевнено витісняють британські елементи. Незначні запозичення з новозеландського варіанта також знаходять своє відображення в лексичному складі австралійського варіанта англійської

мови, що зумовлено передусім певною мірою близьким розташуванням країн. Формування новозеландського варіанта англійської мови відбулося наприкінці 60-х років XVIII ст. унаслідок взаємодії англійської мови та мови маорі. Період II половини XIX – I половини XX ст. виявився найпродуктивнішим для виникнення власне новозеландизмів, які становлять суттєві 37% лексичних одиниць новозеландського урбанонімікону. Період II половини XX – початку XXI ст. характеризується нівелюванням автохтонних номінацій на користь британських, американських і австралійських урбаністичних одиниць, що спричинено політичною орієнтацією країни.

Ключові слова: варіант англійської мови, назва міської реалії, семантичне поле, урбанонімікон.

Summary. *The English urbanonomicon is formed as a result of complex urbanisation processes on the territories of English-speaking countries. The period of metropolisation in the twentieth century is characterised by the highest degree of expansion of the conceptual boundaries of the multilevel system of English names' formations to denote urban realities. The spread of urban culture across the territories of English-speaking countries (Great Britain, the USA, Canada, Australia and New Zealand) became the basis for the formation of their specific urban systems represented by regional variants of English. The American and British variants of English were the basis for the formation of the urbanonymic systems of Canadian, Australian and New Zealand variants of English. The urban names' system of the Canadian variant of the twentieth century was characterised by the borrowing of lexical items from the French language. The most active period of replenishment of the Canadian urbanonymicon was the second half of the eighteenth and nineteenth centuries, the time when the state defended its sovereignty. The Australian urbanonomicon of the twentieth century is characterised by the active expansion of its own borders at the expense of British nominal units, which is due to political, social and cultural changes in the country. In the late twentieth and early twenty-first centuries, the Australian version began to be massively infiltrated by so-called 'creeping Americanisms', which, although not characterised by a high number, are steadily replacing British elements. Minor borrowings from the New Zealand variant are also reflected in the lexical composition of the Australian variant of English, which is primarily due to the close proximity of the countries. The New Zealand variant of English was formed in the late 60s of the eighteenth century as a result of the interaction of English and Maori. The period of the second half of the nineteenth century – the first half of the twentieth century was the most productive for the emergence of New Zealandisms, which account for a significant 37% of the lexical units of the New Zealand urbanonomicon. The period of the second half of the twentieth and early twenty-first centuries is characterised by the levelling of autochthonous nominations in favour of British, American and Australian urban units, which is caused by the political orientation of the country.*

Key words: semantic field, a variant of English language, an urban name, urbanonomicon.

Вступ. Протягом багатьох тисячоліть питання урбанізаційних перетворень перебуває у фокусі наукових досліджень багатьох

мислителів, філософів, архітекторів (Гіппократа, Гіпподама Мілетського, Платона, Аристотеля, Антоніо Аверліно, Альберті, Вітрувія, Палладіо, Віньоли, Мануеля Кастельса, Анрі Лефевра).

У сучасних ученнях Е. Н. Перцика, Б. С. Посацького, К. Бернета, О. Г. Топчієва, Є. М. Поспелова, Д. Б. Борисевич, М. Кастельса урбанізацією (від лат. *urbanus* – міський) називають соціально-економічний процес зростання міст, міського населення, поширення міського способу життя на все суспільство [20, с. 210; 5, с. 17].

Уже в середині XIX ст., за часів, коли місто стало спеціальним об'єктом дослідження, з'явилося поняття «урбанізм». Слово *urbanism* в англійській мові набуло свого сучасного значення і його почали вживати, перш за все, для позначення міського планування [13]. Поняття урбанізму лежить в основі теорії, яка характеризує відносини в містах.

Термін «урбанізація» виник в 60-ті роки XIX ст. та до 60-х років XX ст. означав передусім ріст чисельності міського населення. На сьогоднішній день урбанізація, перебуваючи в нерозривному зв'язку з екологічною ситуацією, відображає взаємодію населення, суспільства, господарства та природного середовища.

Методологія та методи дослідження. Лексичні одиниці англійської мови, появу яких спричинили різноманітні процеси у англійських країнах, характеризуються динамічним розвитком і різноманітним форм, що вимагає комплексного застосування методів дослідження. Крім загальних методів та операцій (аналізу, синтезу, класифікації, систематизації тощо), складна організація англійської номінативної бази потребує застосування сукупності методів лінгвістичного аналізу.

Дослідження англійського лексикону в його синхронії здійснюють за допомогою дескриптивного методу із застосуванням категорійного аналізу (групування виокремлених лексичних одиниць, аналіз структури груп, вивчення кожної одиниці в межах групи), дискретного аналізу (виокремлення особливостей номінативних одиниць і їх аналіз), компонентного аналізу (встановлення номінативних і структурних елементів мовних одиниць) (Ф. Боас, Е. Сепір, Л. Блумфільд).

Не менш важливу роль під час наукового досліджування номінативних одиниць, що утворилися внаслідок різноманітних процесів у світі, відіграє історико-порівняльний метод. Метод історичного вивчення мови сприяє з'ясуванню передумов виникнення, особливостей розвитку, виявленню внутрішніх і зовнішніх закономірностей функціонування номінативних баз британського, американського, канадського, австралійського, новозеландського варіантів англійської мови.

Важливо застосовувати описово-зіставний метод, який орієнтований на висвітлення особливостей подання номінативних одиниць у варіантах англійської мови. Метод використовують, щоб виявити спільне та особливе під час порівняння організації одиниць на позначення реалій у різних варіантах англійської мови.

Групують лексичні одиниці в концептуальні єдності, застосовуючи системний підхід. Виокремлення інтегральних і диференційних ознак слів допомагає систематизувати міжкатегорійні відношення. Також за допомогою методу концептуального аналізу відбувається встановлення національно-культурної специфіки концепту, визначення способу пізнання змісту концепту задля фіксації знання.

Метод словникових дефініцій, який передбачає виявлення диференційних семантичних ознак лексичних одиниць, сприяє відбору необхідного лексичного матеріалу. Застосування методу передбачає використання етимологічних словників, різноманітних лексикографічних джерел, за допомогою яких стає можливим установити походження лексичних одиниць, простежити етапи їх онтогенезу в процесі еволюції англійської мови. Метод словникових дефініцій застосовують також задля синхронного опису ядерних елементів лексико-семантичних полів, а також для виявлення семантичного співвідношення початкового та результативного значень лексем, які формують метафоричні словосполуки.

Щоб виявити закономірності формування лексичного матеріалу та визначити відсотковий показник тих чи інших типів номінативних одиниць, застосовують кількісний метод.

Застосування методологічного інструментарію лінгвістичного дослідження забезпечує ретельне вивчення проблеми формування англійських номінативних одиниць з урахуванням їхньої багатогранної природи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Становлення міської культури англословних країн, а саме Великої Британії, США, Канади, Австралії, Нової Зеландії створило підґрунтя для появи у регіональних варіантах англійської мови лексичних новоутворів на позначення міських реалій (*urban reality*), що в своїй сукупності становлять багатоаспектний англійський урбанонімікон, за допомогою якого можна найчіткіше зобразити англословну картину урбанізованого світу [2, с. 19].

У давні часи (з 43 р. н. е. до IV ст.) Британія входила до складу Римської імперії, тому саме римляни зробили перший внесок у планування та облаштування давніх європейських міст у своїх колишніх колоніях. Вагомий вплив на закріплення стосунків між містом і селом здійснив європейський феодалізм, зародження якого відбулося у

V ст., коли на територію Британії відбулося вторгнення германських племен англів і саксів. Розвиток феодальної системи на території Великої Британії, що тривав до XV ст., став важливим підґрунтям для становлення міст з їхніми характерними ознаками [9, с. 138].

Інтенсифікація урбанізаційних процесів відбулася на зламі XVIII–XIX ст. ст., коли в містах Західної Європи зосередились найважливіші засоби виробництва. Так, у XVIII ст. Британські острови стали зоною найактивнішого розвитку, зумовленого промисловим і аграрним переворотами, які були спричинені природно-економічними та зовнішньоекономічними умовами, у яких перебувала країна, а також буржуазно-демократичною революцією та становленням єдиного національного ринку. Тоді ж виникла номінативна одиниця *dome* на позначення заможного міського маєтку – ‘*a mansion or a stately building*’ (1513) [6]. Проте вже через три століття з 1879 року слово *dome* отримало нову дефініцію – ‘*a building with a rounded vault forming its roof or chief part of it, having a circular, elliptical or polygonal base*’, і як іменникова форманта увійшло до складу англійських одиниць на позначення кафедральних соборів країни: *Doncaster Dome, Brighton Dome, The Dome Garden, Millennium Dome*.

Починаючи з XIX ст. відбулася помітна стабілізація архітектурних процесів, що також відобразилося на формуванні англійського урбанонімікону, унаслідок чого з’явилися архітектурні шедеври – *Tower Bridge, Bedford Park, Westminster Palace, Paddington Station, S. Pancras Station, Museum of Natural History, Palm House at Kew Gardens*.

Промислова революція змінила економічну географію Великої Британії: виникли нові промислові райони, які спеціалізувалися на виробництві окремих видів товарів і продуктів, значно зросли обсяги промислового виробництва. Уже близько середини XIX ст. Англія стала «майстернею світу» (*workshop of the world*), виробляючи близько половини світової промислової продукції, і зайняла виняткове положення у світовому господарстві та міжнародній політиці. Відкриття у Лондоні у 1851 році першої Всесвітньої виставки (*the Great Exhibition Building*), величезного павільйону, під керівництвом ландшафтного архітектора Джозефа Пекстона, сприяло заохоченню іноземних інвестицій. Усе це спричинило збільшення кількості міського населення Англії, адже вже наприкінці XIX ст. у містах країни проживало майже 75% населення [12, с. 109].

У середині XX ст. у Великій Британії було розроблено план будівництва так званих «нових міст» (*New Towns Act, 1946*), позбавлених екологічних і соціальних проблем «старих міст» [14]. До того ж планування міст (*town planning*) доповнили поняттям «проекування

міст» (*urban design*), які разом з поняттям «урбаністика» (*urban geography*) створили тренд сучасної архітектури. У 70-х роках ХХ ст. активізували розбудову міст Великої Британії, що, насамперед, стало помітним на території Лондона. Так, відомий архітектор і успішний девелопер Джон Неш реалізував масштабну програму реконструкції центру Лондона, охоплюючи прокладення пішохідних доріжок довкола площі *Piccadilly*, парку *St. James's* та низки кварталів прибуткових будівель. Ці здобутки вплинули на подальше зведення таких величних міських споруд, як наприклад, *Lloyds Building*, *Millennium Dome*, *Nashdom*, *Alexandra Road Housing*, *Fleet Road Terrace Housing*, *London Terraced House*, *Chermayeff House*, *Housing in Camden*, *Continental Train Platform*, *Penguin Basin*, *St. Luke's Primary School*, *Stansted Airport*, *The Ark*, *The Mound Stand*, *Whitechapel Art Gallery*, *Byker Redevelopment*, *The Willow Tea Rooms*, *St. Andrews Dormitory*. Саме з цих подій розпочалася нова важлива стадія урбаністичної культури Великої Британії – створення вагомих культурних «магнітів» для заохочення мільйонів відвідувачів.

Історично урбанізація Великої Британії сприяла поширенню тенденцій розгортання міст на територіях багатьох країн світу, оскільки країна мала велику кількість колоній, однією з перших пережила індустріалізацію та стала зразком індустріальної держави.

Темпи та шляхи проведення урбанізації на території США ґрунтовно досліджували не лише американські (М. Castells (1991), D. Sanderson (2000), G. Stelter (1986), A. Sutcliffe (1980)), а й українські вчені (Л. Блашук (2010), Д. Б. Борисевич (1974), Є. Н. Перцик (1999), Б. С. Посацький (2011)). До ХІХ ст. у Сполучених Штатах більшість територій було відведено для домашнього господарства, сільськогосподарських робіт. Відповідно до перепису населення 1790 року, 95% населення проживали в сільській місцевості [1, с. 208]. Населення південної частини країни ще протягом багатьох наступних десятиліть (до 1920 року) залишалося переважно сільським, за винятком Нового Орлеану. Після Другої Світової Війни південна частина країни стала швидко набирати обертів під впливом урбанізації, що почалася в Техасі, Аризоні, а також в Атлантичних штатах на східному узбережжі.

До середини ХІХ ст. центр міста вважали найпрестижнішим місцем проживання. Американські купці, адвокати, підприємці будували власні надійно зведені помешкання (*townhouses*) неподалік від офісів, магазинів, складських приміщень, де вони працювали. Представники бідніших верств населення проживали далі від центру (*back alleys*, *courtyards*, *suburbs*), де рідко діяла система міського обслуговування, зокрема міська варта (*town watches*), водопостачання (*water*

pumps), сміттезбирання (*garbage collection*). Міста були щільно заселені, адже кожен намагався жити неподалік від місця роботи, магазинів, ринкових площ. Вулиці були настільки вузькими, що візком можна було пересуватися тільки в одному напрямку.

Індустріальна революція XIX та XX ст. надихнула на нові винайдення та передові технологічні розробки. Удосконалення системи залізниці (*railway conjunctions*), наприклад, короткі маршрути до Каналу, перші рейси до регіону Шайклі, залізничне сполучення *The Delaware & Hudson Railway*, а також *The Charleston & Hamburg (South Carolina Railway)*, розроблення першого локомотивного сполучення (*The First Locomotive Service*) та системи внутрішньоміських перевезень (*streetcars, trolleys*), значно розширили міські території. Також були споруджені переправні та розвідні мости (*Town Lattice Bridges, Protection of Wooden Bridges, Railway Bridges and Viaducts, Bridge Crossing the Schuylkill River*) та прокладені тунелі (*The Black Rock Tunnel*) [8].

Особлива участь органів місцевого самоврядування у розгортанні урбанізації сприяла появі нових технологій для очищення та стоку води, прибирання сміття, системи охорони, що своєю чергою, спричинило виникнення великої кількості номінативних одиниць: *steam shovel (1839)*, *gritter (sander, 1840)*, *Elgin motor street sweeper (1913)*, *snowblower (1913)*, *Pelican street sweep (1914)*, *Grader-style vehicle (1920)*, *de-ice (anti-ice, in 1943)*, *power shovel (макож stripping shovel, front shovel чи electric mining shovel, 1950)*, *skid-steers (макож skid loader чи skid-steer loader, 1957)*.

У XX ст. найбільші міста США стали розширювати межі своїх територій через окультурення та покращення рівня проживання населення на околицях міста (*exurbs*). Уже в середині XX ст. багато американських центрів працевлаштування та навчання, офісних структур (*business centers*), адміністративних комплексів корпорацій (*corporate compus*), товарних складів (*warehouses*), технопарків (*technology parks, industrial parks, science parks*) розташувалися на околицях міст. Таке масове переміщення бізнесових структур вимагало негайного поліпшення системи публічного транспорту. Так, розгалуження трамвайних колій (*streetcar lines*) найбільших мегаполісів США стало найрозвиненішим у ті часи серед країн Південної та Північної Америки.

У 90-х роках XX ст. американське сполучення у напрямку міст почало спричиняти неймовірно тривалі дорожні затори (*rush-hour traffic*). Через різке зростання кількості автомобілів на урбанізованих територіях США з'явилася потреба в будівництві багатоповерхових паркувальних комплексів (*parking lots*), що їх часто зосереджували

поблизу торговельних споруд. Популярними серед населення стали торговельно-дозвільні комплекси типу *power center*, *retail park* та *stretch mall*. Лексична одиниця 'mall' потрапила до американського варіанта англійської мови з британського, у якому вона функціювала для позначення англійської гри (*pall-mall*) подібної до крикету [7]. Згодом її семантичне поле збагатилося ще одним тлумаченням – 'a walk bordered by trees in St. James' Park, London, which was originally a 'mall' in sense of the allay in which the game of 'mall' was played and was a fashionable promenade in the 17-18 century' [7]. Згодом виникла власна назва *High Mall* на позначення фешенебельної асамблеї просто неба [7]. У XIX ст., поняття 'mall' увійшло до урбанонімікону американського варіанта. Так, почали з'являтися так звані стрип-молли (*strip malls*), які також мають інші форми мовної презентації, наприклад *shopping plaza*, *shopping center* та *mini-mall*. Це довгі одноповерхові торговельні центри з зоною для паркування, розділеною на секції, у яких містяться магазини. Їх найпоширеніше місце розташування – територія вздовж автотрас [16].

У міських центрах почали з'являтися нові багатоповерхові споруди типу молів, наприклад, *Toronto Eaton Centre*, *Ottawa's Rideau Centre*, *Boston's Shops at Prudential Center*, *Providence's Providence Place*.

Так відбувалася субурбанізація (*suburbanization*) – процес росту та розвитку приміської зони великих міст, що цілком закономірно спричинило формування міських агломерацій і збільшення темпів росту населення передмість.

Наприкінці XX ст. міське населення США почало захищати себе від виснажливого всепоглинаючого міського хаосу, гамірного оточення та великої кількості соціальних і економічних проблем огороженням власних осель спеціальними конструкціями (*gated and walled housing developments*). На околицях міст почали зводити так звані "McMansion", або як їх ще називали в періодичних виданнях *Los Angeles Times* (1990) та *the New York Times* (1998) "*Persian palace*", "*garage Mahal*", "*starter castle*", "*Hummer house*" [10].

Масове прагнення урбанізованого американського суспільства жити в передмісті в окремих будинках з великим подвір'ям і кількома гаражами стало одним із проявів втілення американської мрії в реальність [17, с. 392]. Саме в цьому, на думку, Джеймса Траслоу Адамса, полягає споконвічне бажання американців здобути незалежність, процвітання, успіх [17, с. 392].

Урбанізація Канади розпочалася із заснування в 1608 році Квебеку та відбувалася під британським і французьким імперським контролем. Це сформувало торговельний та колоніальний напрямок розвитку адміністративних і військових центрів Квебеку, Монреалю,

Галіфаксу та Сент-Джонсу. Важливою рисою канадського міського устрою була його постійна залежність від водного транспорту, джерелом живлення був вітер та паруси (*passenger ferry service, automobile ferry service, train ferry service, marine railway*) [19].

У 1861 році в Монреалі та Квебеку з'явилися перші транспортні засоби – *omnibuses* – для перевезення міщан у межах міст за допомогою коней. Призначення транспорту перевозити всіх охочих без обмежень втілено у використанні словотвірного форманта ‘*omni*’ (з лат. – «для всіх»). І надалі іменник латинського походження *omnibus* часто ставав основою для формування нових поєднаних спільним концептуальним полем номінативних одиниць як *omnibus-cad, omnibus-driving, omnibus-fashion, omnibus-trade, omnibus-traffic, omnibus-train*. Незабаром, на початку ХХ ст., відбулося скорочення форми слова усіченням запозиченого компонента *omni* – *bus company, bus-bar, bus-top, bus-rod* [15].

Уже до 1892 року *omnibuses* було замінено на електричні машини – *electric streetcars, storage battery cars* [14].

На початку індустріальної ери (1870–1920) національна міська управлінська система набула великих обертів, що спричинило зосередження влади в крупних центральних містах Канади, головним чином, у Монреалі та Торонто. Межі міст почали охоплювати ще не урбанізовані території передмість через масове зведення багатоповерхових будівель (*the tall office towers*). Урбанізації в Канаді був характерний так званий гігантизм, що проявлявся не лише у зведенні величезних споруд і масштабності новітніх проєктів, а й у кількісному показнику виробництва в цілому [21].

Із середини ХХ ст. канадська міська індустрія поповнилася новими розробками у сфері автомобілебудування, дорожніх перевезень (*Street Railway, Bloor-Danforth Subway, Canadian light rail vehicle, articulated light rail vehicle, trolley bus, rapid transit train, track gauge*), зведенням нових центрів дозвілля та відпочинку, наприклад, у Торонто та Ванкувері – *Rinks, Harbourfront, Ontario Place, Rogers Centre (Skydome)*.

У сучасній Канаді можна помітити, що статус метрополій найчастіше отримують столиці провінцій, серед яких відомі Halifax, Quebec, Toronto, Winnipeg, Regina, Edmonton та Victoria. Торонто, адміністративний центр провінції Онтаріо, через свою приналежність до високоурбанізованих територій Канади, отримав характерні метафоричні нікнейми *the city that works, urban miracle* та *hometown*. Також Торонто, разом з такими високорозвиненими канадськими містами як Монреаль, Ванкувер, Оттава та Хал, становлять *Census Metropolitan Areas*, адже там проживає третя частина населення

Канади [7, с. 103]. Відтак, високий рівень міської культури Канади, що характеризується появою новітніх високорозвинених технологій (*tele-robotics, ROPOS (a high-tech submersible vehicle), STOL (short-take-off-and-landing) aircraft, saltwater fishing boats, lakers (Lake Carriers)*), а також багатою інфраструктурою мегаполісів, сприяє стрімкому розширенню меж урбанізованих територій [20, с. 287].

Урбанізація територій Австралії, хоча і супроводжується нестабільним розростанням міст, все ж характеризується інтенсивним поширенням міського стилю життя. Так, активно розвивається транспортна система австралійських метрополій. Наприклад, на зміну застарілому *Victor Harbor Horse Drawn Tram*, на якому тепер розважаються туристи, прийшли *trams, high-speed rail, "Euro-style" metro, trains, light rail/mono rail buses*. Пам'ятки архітектури, парки, комплекси для дозвілля, транспортні сполучення, які мають автохтонні назви, дуже поширене в Австралії явище, наприклад, *Arakwal, Barool, Japoon, Kakadu, Wyrabalong, Yarra Ranges, Maroondah Highway, Oodnadatta Track*. Серед назв трапляються лексичні редуплікати – *Banka Banka Station, Baw Baw National Park, Marramra National Park, Wagga Wagga, Drung Drung*. Новозбудованим австралійським об'єктам надають назви, які містять риси британської культури, наприклад, *CBD (Central Business District), Darling Harbour Attractions, Discovery Centre, AMP Tower Centrepoint, Botany Bay National Park, Imax Theatre, Luna Park, Aquarium, Dallas Brooks Hall, Australia Square, Edmund Barton Building, Sidney Myer Music Bowl, Lexus Centre, 200 Queen Street, Rialto Towers, Governor Phillip Tower, Short House* [4; 18]. Більшість згаданих споруд розміщені в Сідней, Мельбурні, у південно-східних містах Квінсленда, тому не дивно, що ці міста перебувають під загрозою надзвичайно стрімкого поглинання територій на відстані в сотні кілометрів від уже урбанізованого осередка. Тому англomовне населення Австралії XXI ст. стало називати ці міста *'megacities'*, які характеризуються занадто великою кількістю мешканців, тому в таких містах запроваджують спеціальні програми (*transit-oriented development strategies*), щоб обмежити масове потрапляння мігрантів до міст, наприклад, *Melbourne 2030, South East Queensland Regional Plan ma the Sydney Metropolitan Strategy*. Із 1970-х років в Австралії, як і в Північній Америці, розпочався процес децентралізації, націлений на переміщення населення далі від провідних густозаселених метрополісів.

З 1920-х років громадяни Нової Зеландії зацікавилися міськими принадами, проте не масово, адже в 30-х роках XX ст. країна переживала часи економічної депресії. До Другої Світової війни, близько 80% племен маорі проживали в сільській місцевості [22]. Під час війни молодь, яка не могла з тих чи інших причин воювати, брала

участь у виробництві бойових знарядь і зброї [15]. Так, поступово відбувалося переселення маорі до більш розвинених провінцій. Згодом процес переселення лише посилювався, адже післявоєнні часи для Нової Зеландії, як і для багатьох інших країн, – період розквіту, тому міста потребували багато нової та молодшої робочої сили. Більшість корінного населення маорі пояснювали своє переміщення до міст так званою «великою трійкою»: *work, money and pleasure* [3, с. 32–41].

Протягом 40-х–50-х рр. ХХ ст. найбільшою проблемою для охочих проживати на урбанізованих територіях стало житлове питання. Так, в Окленді мігранти повинні були проживати в застійних районах міста (*Freemans Bay, Ponsonby ma Herne Bay*), що в подальшому спричинило появу хостелів, гуртожитків, наприклад, *Waipapa* в Окленді, *Te Rāhui* в Гамільтоні, *Rēhua* в Крістчорчі [11].

На сьогодні 84% маорі проживають на урбанізованих територіях Нової Зеландії. Більшість з них заселяють Окленд (1507700 жителів), найбільше місто Австралії, в той час як в столиці проживає лише 487000 жителів [23; 24]. Багато міських жителів продовжують ідентифікувати себе із племінною спільнотою ('back home'), проте вже з кінця ХХ ст. кількість таких маорі постійно зменшується [23; 24].

Оскільки активні урбанізаційні процеси на території Нової Зеландії розпочалися значно пізніше, ніж у Великій Британії, США, Канаді та Австралії, номінативні одиниці, якими поповнилась англійська мова новозеландського варіанта не є особливим в аспекті варіативності та різноманітності. Проте, звичайно ж, утворювалися нові міські реалії, а відтак і назви, що їх позначали, наприклад, особливий внесок здійснено в розвиток культурної та рекреаційної галузей міського життя: *Antrim House, Bowen House, Harald's Building, Premier House, Press Building, The Beehive (Executive Wing), Wellington Harbour Board, Cathedral Grammar School, City to Sea Bridge, Court Theatre*, супермаркети *Smith & Caughey's, Kirkcaldie & Stains, Ballantynes, Farmers* [23; 24]. Номінативні засоби творення нових назв міських реалій характеризуються відкритим наслідуванням британської традиції, наприклад, *Auckland Civic Theatre, Memorial Museum, Dolphin Theatre, Globe Theatre, Old Harbour Board building, Railway Hotel, Opera House, Sky Tower*.

Висновки з дослідження. Помітно, що в англійськомовних країнах процес урбанізації відбувався особливим неповторним чином, зважаючи на самобутність націй, географічні, історичні, культурні особливості. Історичні передумови розвитку країн стали підґрунтям для становлення авторитетних позицій англійського урбанонімікону на основі британського та американського варіантів, що утворився внаслідок розгортання урбанізаційних проектів у Великій Британії та США, та вплинув на формування відповідної лексики у Канаді, Австралії, Новій Зеландії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Блащук Л. В. Проблеми урбанізації та міського розселення / Л.В. Блащук // Ефективність державного управління. Вип. 23. Львів: ЛРІДУ УАДУ, 2010. С. 210–220.
2. Галай О. Б. Українська урбанонімія Закарпаття в ХХ–ХХІ ст.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / О. Б. Галай. Ужгород, 2009. 29 с.
3. Anderson T. H. The Movement and the Sixties: Protest in America from Greensboro to Wounded Knee/Terry H. Anderson. Oxford University Press, 1995. 544 p.
4. Australian non-residential architectural styles URL: http://en.wikipedia.org/wiki/Australian_non-residential_architectural_styles (дата звернення: 27.08.2023).
5. Bernet C. Gebaute Apokalypse. Die Utopie des Himmlischen Jerusalem in der Frühen Neuzeit / Claus Bernet. Mainz: Zabern, 2007. 518 S.
6. Cambridge Encyclopedia. Ed. by David Crystal. 4th edition. Cambridge University Press, 2000. 1308 p.
7. Canadian Encyclopedia. Urbanization URL: <http://www.thecanadianencyclopedia.com/index.cfm?PgNm=TCE&Params=A1ARTA0008280> (дата звернення: 27.08.2023).
8. Development of Transportation Systems in the United States URL: <http://www.catskillarchive.com/rrextra/abrwindx.html> (дата звернення: 27.08.2023).
9. Feudal Society. Ed. by M. Bloch, L. A. Manyon. Vol.1. Chicago: University of Chicago Press, 1964. 287 p.
10. Mansion URL: <http://en.wikipedia.org/wiki/Mansion> (дата звернення: 28.08.2023).
11. New Zealand urban areas URL: http://en.wikipedia.org/wiki/New_Zealand_urban_areas (дата звернення: 08.06.2021).
12. Olsen D. J. The City as a Work of Art. London, Paris, Vienna / Donald J. Olsen. New Haven and London: Yale University Press, 1986. 46 p.
13. Oxford Dictionary of English. Ed. by C. Soanes and A. Stevenson. 3rd rev. edition. Oxford University Press, 2010. 2112 p.
14. Oxford English Dictionary. Ed. J. A. H. Murray. Oxford: Clarendon Press, 1961. 22000 p.
15. Ranginui W. The urban Māori. Walker Ranginui // Some Maori perspectives. Wellington: New Zealand Planning Council, 1979. P. 32–1.
16. Strip malls URL: http://en.wikipedia.org/wiki/Strip_malls (дата звернення: 17.05.2023).
17. Truslow J. A. The Epic of America / James Adams Truslow. Boston: Little, Brown, and Company, 1931. 405 p.
18. The New York Times URL: <http://www.nytimes.com/> (дата звернення: 27.08.2023).
19. Transport in Canada URL: http://en.wikipedia.org/wiki/Transport_in_Canada (дата звернення: 27.08.2023).
20. Urban Canada. Ed. by James W. Simmons. 2nd edition. Copp Clark Pub., 1974. 344 p.
21. Urbanization URL: http://www.edu.gov.mb.ca/k12/cur/socstud/frame_found_sr2/tns/tn-40.pdf (дата звернення: 19.11.2022).
22. Whānau—Maori and family URL: <http://www.teara.govt.nz/en/whanau-maori-and-family> (дата звернення: 08.06.2021).
23. Wellington key facts URL: <http://www.wellingtonnz.com/media/key-facts> (дата звернення: 08.06.2021).
24. Wellington facts & figures URL: <http://live.wellingtonnz.com/page/facts-and-stats.aspx> (дата звернення: 08.06.2021).